

Osobní svoboda

I. Postup podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, představuje prostředek ochrany proti porušení povinnosti urychleně rozhodnout o zákonnosti zbavení osobní svobody (čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Podmínkou přípustnosti ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) namítající toto porušení je proto jeho vyčerpání.

II. Dokud trvá stav, kdy rozhodování ve stížnostním řízení závisí na předání fyzicky vedeného spisu vazebního soudu, musí jak vazební, tak stížnostní soud uzpůsobovat svůj procesní postup tomu, aby zajistily naplnění práva na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody. To vyžaduje zohlednit procesní kontext jednotlivé věci a vyvíjející se průběh řízení.

III. Dovolena členů soudního oddělení určeného rozvrhem práce k projednání a rozhodnutí věci není ospravedlnitelným důvodem, proč může dojít k průtahům oddalujícím rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody, které má být vydáno urychleně (čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 2575/24 ze dne 6.11.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele P. H., t. č. ve vazební věznici Plzeň, zastoupeného Mgr. M.P., advokátem, sídlem P., proti usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 50 To 244/2024-77 ze dne 28. 8. 2024 a usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 50 Nt 35/2024-38 ze dne 12. 6. 2024, za účasti Krajského soudu v Plzni a Okresního soudu Plzeň-město, jako účastníků řízení, a Okresního státního zastupitelství Plzeň-město, sídlem Klicperova 662/13, Plzeň, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že ústavní stížnost se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení rozhodnutí, jímž byl vzat do vazby a jímž byla zamítnuta jeho stížnost proti tomuto rozhodnutí.

2. Stěžovatel byl zadržen dne 10. 6. 2024. O den později zahájil policejní orgán jeho trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku a přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku. Spolu s ním bylo zahájeno i trestní stíhání dalších osob. Dne 12. 6. 2024 podal státní zástupce návrh na vzetí stěžovatele a několika spoluobviněných do vazby. Téhož dne Okresní soud Plzeň-město (dále jen "okresní soud") ve vazebním zasedání rozhodl, že se stěžovatel bere do vazby z důvodů podle § 67 písm. a) a c) trestního řádu.

3. Okresní soud dospěl k závěru, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že jednání, pro které bylo zahájeno trestní stíhání, bylo spácháno, vykazuje všechny znaky trestných činů uvedených v

usnesení o zahájení trestního stíhání a jsou zřejmé důvody k podezření, že jednání spáchal mimo jiné stěžovatel, v čemž vycházel především z usnesení o zahájení trestního stíhání, přepisu záznamu z telefonních hovorů, přepisu záznamů prostorových odposlechnů, z protokolů o provedení domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků a jiných záznamů, které byly součástí předloženého spisu.

4. Závěr o důvodech útěkové vazby [§ 67 písm. a) trestního řádu] okresní soud opřel o to, že stěžovatelovo nezletilé dítě žije v zahraničí (ve Francii), kam stěžovatel plánoval během několika dnů po konání vazebního zasedání odcestovat. Stěžovatel také pracuje ve Švýcarsku a disponuje finančními prostředky ve výši až 600 euro. Tyto skutečnosti vedly podle okresního soudu k závěru, že by mohl vycestovat a následně se vyhýbat trestnímu stíhání.

5. Důvodnost předstížené vazby [§ 67 písm. c) trestního řádu] podle okresního soudu plynula z toho, že stěžovatel byl už dne 22. 8. 2011 pravomocně shledán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona č. [140/1961](#) Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, přičemž na základě amnestie prezidenta republiky mu byl uložený trest prominut (v pětileté zkušební době se stěžovatel osvědčil). Podle okresního soudu "[a]ni tohoto dobrodiní a šance na vedení řádného života si však obviněný zřejmě nevážil, když je nyní stíhán znovu pro závažnou drogovou trestnou činnost spojenou s omamnou látkou kokain", takže jeho chování "indikuje sklony k páčání drogové trestné činnosti".

6. Proti rozhodnutí okresního soudu podal stěžovatel stížnost, kterou Krajský soud v Plzni (dále jen "krajský soud") zamítl. Krajský soud měl u stěžovatele za naplněné oba vazební důvody tak, jak o nich rozhodl okresní soud. Odmítl, že by skutečnost, že se bude stěžovatel pohybovat v zemích, odkud je možné předpokládat jeho vydání zpět do České republiky, bránilo shledání důvodů útěkové vazby. Žádné vady usnesení okresního soudu ani předcházejícího řízení krajský soud neshledal.

II. Argumentace stěžovatele a vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení

7. Stěžovatel spatřuje porušení svého práva na spravedlivý proces v tom, že jeho dlouhotrvající vazba je odůvodněna pouze povšechným, nevýstižným a nepřesvědčivým způsobem. Stěžovatel v ústavní stížnosti obsáhle shrnul, že podmínkou prodloužení útěkové vazby je sílicí podezření, že se obviněný trestného činu dopustil, spolu s konkrétními skutečnostmi, z nichž plyne obava z útěku. Stěžovatel má za to, že vzhledem k tzv. doktríně zesílených důvodů odůvodnění napadených rozhodnutí neobstojí. V jeho případě podle něj nelze usuzovat, zda vůbec existuje podezření, že se dopustil trestného činu, když dosud nebylo rozhodnuto o stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Kvůli nečinnosti orgánů činných v trestním řízení se od rozhodnutí okresního soudu podezření proti němu nijak neposílilo. Stěžovatel má proto za to, že vazební stíhání je proti němu vedeno právě a jen proto, aby na něj byl vyvíjen nátlak k přiznání se ke spáchání skutků, pro něž je trestní stíhání vedeno.

8. Celé trestní řízení je podle stěžovatele zatíženo nedůvodnými průtahy, což se projevilo i v napadených vazebních rozhodnutích. Okresní soud otálel s postoupením spisu krajskému soudu. Krajský soud se poté průtahy ve vlastním rozhodování o stížnosti pokusil odůvodnit dovolenou členky senátu, což stěžovatel považuje za neakceptovatelné. Pro stěžovatele má rychlost trestního řízení zvláštní význam proto, aby mohl být v kontaktu se svým nezletilým dítětem, žijícím v zahraničí.

9. Krajský soud označil ústavní stížnost za nedůvodnou. K namítaným průtahům stížnostního řízení odkázal krajský soud na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí.

10. Okresní soud vyložil, že k postoupení spisu krajskému soudu přistoupil ihned poté, co dokončil

doručování usnesení o vzetí do vazby všem obviněným, jejich obhájcům a všem osobám, které nabídly záruku za některého z obviněných. K tomu došlo dne 3. 7. 2024 a 7. 8. 2024 byla věc předložena krajskému soudu. Podle okresního soudu tak nedošlo k průtahům v řízení.

11. Okresní státní zastupitelství Plzeň-město odmítlo opodstatněnost námitky stěžovatele, že se v trestním řízení dopouští nedůvodných průtahů, a to při rozhodování o stížnostech obviněných proti usnesení o zahájení trestního stíhání.

12. Stěžovatel nevyužil možnosti reagovat na vyjádření replikou.

III. Předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní stížnost byla podána včas stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní soud je k řízení o ústavní stížnosti příslušný. V části, v níž stěžovatel brojí proti existenci důvodů pro své vzetí do vazby, vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv, a ústavní stížnost je tedy přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario). Přípustnosti ústavní stížnosti v části, v níž namítá průtahy v řízení, se Ústavní soud věnuje níže současně s posouzením důvodnosti.

IV. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud připomíná, že je orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), a v rovině tzv. podústavní mu proto nepřísluší zasahovat do činnosti obecných soudů. Jeho zásah je namístě tehdy, došlo-li k porušení ústavou zaručených práv stěžovatele.

15. V daném případě jsou předmětem řízení o ústavní stížnosti rozhodnutí nařizující vzetí stěžovatele do vazby. Obsahem institutu vazby je vymezení ústavně souladných důvodů zbavení osobní svobody obviněného podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") s cílem znemožnit zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení (srov. např. nálezn sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. 10. 1994). Vždy musí jít o opatření nezbytné k tomu, aby mohly orgány činné v trestním řízení uskutečnit a ukončit toto řízení. Možnost takového zbavení osobní svobody výslovně připouští čl. 8 odst. 5 Listiny i čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

a) Existence vazebních důvodů

Obecná východiska

16. Je především úkolem obecných soudů, aby při důkladné znalosti skutkových okolností a důkazní situace konkrétní trestní věci, jakož i stadia, ve kterém se věc nachází, a na základě znalosti všech okolností a souvislostí případu posoudily, zda další trvání vazby je opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a zda tohoto účelu ani při vynaložení veškerého úsilí a prostředků ze strany orgánů činných v trestním řízení nelze dosáhnout jinak. Do rozhodnutí obecných soudů je Ústavní soud oprávněn zasáhnout jen tehdy, není-li rozhodnutí obecného soudu o vazbě podloženo zákonným důvodem buď vůbec, nebo jestliže tvrzené a nedostatečně zjištěné důvody vazby jsou v rozporu s principy plynoucími z ústavního pořádku (nálezn sp. zn. III. ÚS 5/24 ze dne 6. 3. 2024, bod 18, viz i v něm odkazovanou judikaturu).

17. Požadavky na zákonnost zbavení osobní svobody podle čl. 8 Listiny, resp. čl. 5 Úmluvy, se do značné míry překrývají s právem na soudní ochranu a spravedlivý proces podle čl. 36 a násl. Listiny a čl. 6 Úmluvy. Na rozhodnutí o vazbě se vztahují obecné požadavky na soudní rozhodnutí, zejména požadavky náležitého odůvodnění a zákazu libovůle, které lze dovodit z práva na soudní ochranu

podle čl. 36 odst. 1 Listiny a z principu demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy.

18. Odůvodnění rozhodnutí o vazbě musí mít náležitosti podle § 134 trestního řádu. Musí z něj vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé, a to při respektování skutečnosti, že rozhodování o vazbě je vedeno v rovině pouhé pravděpodobnosti, nikoliv jistoty ohledně důsledků, které mohou nastat, nebude-li obviněný držen ve vazbě (nález sp. zn. III. ÚS 2498/23 ze dne 29. 11. 2023, bod 20 s odkazy na další judikaturu Ústavního soudu). Kromě obecných náležitostí usnesení zákon rovněž stanoví zvláštní požadavky na rozhodnutí o vazbě, které spočívají v tom, že soud musí ve svém rozhodnutí uvést: a) skutečnosti, které odůvodňují podezření ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný stíhán, b) konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby, popřípadě okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 a v § 72a odst. 3 trestního řádu, c) důvody, pro které nebylo možné dosáhnout účelu vazby jiným opatřením (§ 73c trestního řádu). Aby soud dostal ústavněprávnímu požadavku zdrženlivosti ve vazebních věcech a příkazu maximální šetrnosti k právům obviněného, musí výslovně, přehledně a logicky vysvětlit, ze kterých konkrétních skutečností vyplývá obava, že se obviněný bude chovat jedním ze způsobů uvedených v § 67 trestního řádu (nález sp. zn. III. ÚS 1664/23 ze dne 17. 10. 2023, bod 20).

19. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 2987/22 ze dne 8. 12. 2022, vzhledem k presumpci nevinny platí, že uplatňuje-li stát vůči jednotlivci svoji moc ve fázích předcházejících vynesení rozsudku o vině, musí k tomu předložit silné důvody. Tuto povinnost má bez ohledu na to, jak přesvědčivé či dokonce zjevné jsou důkazy svědčící o vině dané osoby. Presumpce nevinny totiž neznamená faktickou presumpci, že se stíhaná osoba činu nedopustila, nýbrž se jedná především o politický a morální princip, který je základem vztahu mezi státem a jednotlivcem a který určuje, jakým způsobem má být vůči jednotlivcům uplatňována moc.

20. V případě prodlužování vazby je třeba vzít v potaz důvody, pro něž autentický veřejný zájem na pokračování zásahu do osobní svobody převažuje nad presumpcí nevinny i s ohledem na délku trvání vazby, a to na podkladě konkrétních specifických okolností každého případu [srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen "ESLP") ze dne 6. 11. 2003 ve věci Pantano proti Itálii, stížnost č. 60851/00, bod 66]. Ústavní soud závěry ESLP k tzv. doktríně zesílených důvodů přejímá. Obecné soudy jsou povinny respektovat požadavek nezbytnosti existence zesílených důvodů pro trvání vazby, jinak nelze pokračující omezení osobní svobody, byť k uvalení vazby mohlo dojít na základě důvodného podezření, aprobovat (srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 6/10 ze dne 20. 4. 2010). Konkrétní skutečnosti zakládající důvodnost vazby v počáteční fázi trestního stíhání mohou během trvání vazby ztrácet na významu či přesvědčivosti a pro ospravedlnění dalšího trvání vazby už nemusí postačovat. To musí být podloženo dalšími závažnými konkrétními důvody, které vylučují nahrazení vazby jiným opatřením podle trestního řádu (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11. 12. 2013).

21. Jak Ústavní soud v minulosti konstatoval, útekovou vazbu ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu lze uložit pouze za účelem zamezení reálného rizika, že obviněný uprchne, nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu. Argumenty použité soudy k odůvodnění tohoto reálného rizika či důvodné obavy musí mít jasnou vazbu k danému riziku (viz nález sp. zn. I. ÚS 1694/14 ze dne 28. 7. 2014). Hrozba vysokého trestu přitom sama o sobě ke zdůvodnění útekové vazby nestačí, musí k ní přistoupit konkrétní a odůvodněná obava, že obviněný uprchne, a to s ohledem na osobní situaci a poměry obviněného (např. nález sp. zn. I. ÚS 603/07 ze dne 7. 6. 2007).

22. Důvodem pro zrušení vazebních rozhodnutí Ústavním soudem ovšem nejsou dílčí, oddělitelná pochybení obecných soudů. Především Ústavní soud nezruší vazební rozhodnutí opírající se o více vazebních důvodů, obstojí-li alespoň jeden z těchto důvodů samostatně (srov. např. usnesení sp. zn. I. ÚS 2682/16 ze dne 4. 10. 2016 nebo sp. zn. III. ÚS 1816/13 ze dne 11. 7. 2013).

Aplikace na projednávanou věc

23. Ústavní soud shledal část ústavní stížnosti, mířící proti samotnému vzetí do vazby, nedůvodnou. Rozhodnutí okresního a krajského soudu ob stojí už co do existence vazebního důvodu podle § 67 písm. a) trestního řádu, tedy vazby útěkové.

24. Z napadených rozhodnutí je zřejmé, z jakých podkladů soud vycházel, když dospěl k závěru o důvodnosti podezření ze spáchání trestného činu. Skutečnost, že nebylo rozhodnuto o stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání, v tomto hodnocení zjevně nemůže hrát roli; ad absurdum nelze tvrdit, že rozhodnout o vzetí do vazby je možné až poté, co je rozhodnuto o stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Riziko útěku stěžovatele nebylo odůvodněno jen povšechně odkazem na trestní sazbu trestného činu, pro nějž bylo zahájeno jeho trestní stíhání, ale vychází též z individuálních okolností jeho případu (vazeb na zahraničí a plánu vycestovat za dítětem do cizího státu). Ačkoli okresní soud rozhodoval o vzetí do vazby několika obviněných současně, vyvaroval se paušalizujícího hodnocení a své závěry přiměřeně individualizoval.

25. Současně Ústavní soud neshledal, že by závěry přijaté ve vztahu k útěkové vazbě byly výrazem zjevného faktického omylu či logického excesu (vnitřního rozporu), resp. že by zakládaly stav nepřijatelné svévole a tím vybočovaly ze zásad spravedlivého procesu; v tomto ohledu neshledal důvod k zásahu. I kdyby zjištěné skutečnosti a vyvozené závěry o důvodnosti útěkové vazby bylo možno hodnotit i jinak, nejde zde o zjevné vybočení z limitů stanovených trestním řádem (zásada in dubio pro reo se zde neuplatní).

26. Stěžovatel staví svoji argumentaci na tom, že napadená rozhodnutí svým odůvodněním nedostojí požadavku na zesílené důvody vazby. Opomíjí však, že ústavní stížností napadá prvotní rozhodnutí o vzetí do vazby a rozhodnutí o stížnosti proti tomuto rozhodnutí. Doktrína zesílených důvodů zde proto nemá své místo - okresní soud k ní zjevně nemohl přihlížet, jelikož logicky rozhodoval na základě těch podkladů, které byly shromážděny v době zahájení trestního stíhání. V době rozhodování krajského soudu dále neuplynula na první pohled nijak významná doba na to, aby tyto důvody již neobstály. Tím Ústavní soud nepopírá, že bude-li stěžovatel stíhán vazebně i nadále, bude nutné zvážit, zda vazební důvody nadále ob stojí.

27. Vzhledem k závěru, že ob stojí rozhodnutí o vazbě útěkové, je nadbytečné, aby se Ústavní soud dále podrobněji zabýval také námitkami směřujícími proti vazbě předstížené [§ 67 písm. c) trestního řádu]. Ani kdyby ústavní stížnost v této části byla důvodná, nemohla by vést ke kasaci napadených rozhodnutí (srov. bod 22 výše).

28. Závěrem Ústavní soud doplňuje, že shledal nedůvodnou i námitku, že délka vazby je nepřiměřeně dlouhá kvůli průtahům v trestním řízení, které stěžovatel spatřuje ve vyřizování stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Vzhledem k tomu, kdy byl stěžovatel vzat do vazby a jaká trestná činnost je předmětem trestního řízení, se délka vazby v době vydání napadeného rozhodnutí krajského soudu zjevně nejeví na první pohled nepřiměřenou. V řízení o této ústavní stížnosti pak není prostor pro řešení namítaných průtahů v řízení o stížnosti proti zahájení trestního stíhání; k tomu ostatně nesměruje ani stěžovatelův návrh výroku Ústavního soudu.

b) Přiměřená délka řízení o vazbě

Obecná východiska

29. Článek 5 odst. 4 Úmluvy zaručuje právo na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody (viz např. rozsudek velkého senátu ESLP Inseher proti Německu ze dne 4. 12. 2018, stížnost č. 10211/12, bod 251). Jeho součástí je také požadavek na urychlené rozhodování ve

vazebních věcech a požadavek periodického přezkumu v přiměřených intervalech. Právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. právo na vyřízení věci v přiměřené době (čl. 38 odst. 2 Listiny), tvoří integrální součást práva na soudní ochranu, přičemž soudy mají s největším urychlením projednávat zejména vazební věci (§ 2 odst. 4 trestního řádu), viz nález sp. zn. II. ÚS 4085/17 ze dne 24. 4. 2018, bod 32.

30. Při hodnocení naplnění požadavku na "urychlený přezkum" či přiměřenou délku řízení je nutno na řízení, které se konalo před soudy několika instancí, nahlížet jako na celek. Přesto lze rozlišovat mezi situacím, kdy má být soudem poprvé rozhodováno o vazbě obviněné, popř. zatčené osoby, a situacím, kdy je takové rozhodnutí o vazbě předmětem dalšího soudního přezkumu (viz rozsudek ESLP ve věci Abdulkhonov proti Rusku ze dne 2. 10. 2012, stížnost č. 14743/11, bod 198). Ve druhém případě, kdy už původní rozhodnutí o vazbě bylo vydáno ze strany soudu za dodržení procesních záruk, ESLP toleruje relativně delší trvání řízení (viz rozsudek ESLP ve věci Shcherbina proti Rusku ze dne 26. 6. 2014, stížnost č. 41970/11, bod 65).

31. Přiměřená délka řízení o vazbě přitom závisí na konkrétních okolnostech (složitosti) každého případu (rozsudek ESLP ve věci Rehbock proti Slovinsku ze dne 28. 11. 2000, stížnost č. 29462/95, bod 84). Při hodnocení přiměřenosti délky řízení o vazbě musí být váženy různé aspekty případného prodlení (nečinnost na straně orgánů veřejné moci, prodlevy způsobené osobou vazebně stíhanou, případně další faktory, viz rozsudky ESLP ve věcech Mooren proti Německu ze dne 9. 7. 2009, stížnost č. 11364/03, bod 106, Kolompar proti Belgii ze dne 24. 9. 1992, stížnost č. 11613/85, bod 42).

32. V případě soudů vyšších instancí ESLP kriticky hodnotil už délku řízení přesahující tři až čtyři týdny, pakliže ji není možné ospravedlnit (obecně viz rozsudek Ilmseher proti Německu, bod 256; konkrétně viz např. rozsudky Mamedova proti Rusku ze dne 1. 6. 2006, stížnost č. 7064/05 - délka řízení 26 až 36 dnů; Karimov proti Rusku ze dne 29. 7. 2010, stížnost č. 54219/08 - délka řízení 13 až 25 dnů; Karlin proti Slovensku ze dne 28. 6. 2011, stížnost č. 41238/05 - délka řízení celkem 41 dnů ve dvou stupních; Rehbock proti Slovinsku - délka řízení 23 dnů).

33. Je odpovědností státu, aby zorganizoval své soudnictví tak, aby záruky čl. 5 odst. 4 Úmluvy byly naplněny. Dovolena soudu (soudce) není omluvitelným důvodem pro průtahy v řízení (rozsudek ESLP E. proti Norsku ze dne 29. 8. 1990, stížnost č. 11701/85).

34. Je třeba též připomenout, že délka stížnostního řízení, v němž šlo o přezkum rozhodnutí o vazbě, již byla předmětem kritiky ESLP přímo ve vztahu k České republice (viz např. rozsudky Žirovnický proti České republice ze dne 30. 9. 2010, stížnost č. 23661/03, a Vejmolá proti České republice ze dne 25. 10. 2005, stížnost č. 57246/00).

35. Otázka přiměřenosti délky řízení o vazbě byla též předmětem přezkumu Ústavního soudu. V nálezu sp. zn. III. ÚS 1811/17 ze dne 29. 8. 2017 Ústavní soud neshledal důvodnou námitku nepřiměřené délky vazebního řízení, které ve dvou instancích (tzn. včetně řízení o stížnosti proti rozhodnutí o vazbě) trvalo dva měsíce a pět dní. Ústavní soud zohlednil jednak průběh doručování písemného stejnopisu rozhodnutí (obdobně viz nález sp. zn. II. ÚS 4085/17 nebo usnesení sp. zn. II. ÚS 2708/18 ze dne 9. 10. 2018), jednak to, že část této doby šla na vrub stěžovatele, když soud vyčkával na odůvodnění jeho blanketní stížnosti (obdobně usnesení sp. zn. IV. ÚS 3062/22 ze dne 3. 1. 2023).

36. Oproti tomu v několika usneseních Ústavní soud konstatoval, že námitka směřující proti průtahům v řízení o vazbě a porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy v aspektu urychlenosti není přípustná, pakliže stěžovatel nevyčerpal prostředky ochrany, které mu nabízí zákon č. [82/1998 Sb.](#), o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním

postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon č. [82/1998](#) Sb."). Takto Ústavní soud postupoval například v usneseních sp. zn. III. ÚS 1051/19 ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. III. ÚS 4004/18 ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 2005/10 ze dne 12. 8. 2010 nebo sp. zn. I. ÚS 3049/09 ze dne 10. 5. 2010.

37. Již v nálezu sp. zn. IV. ÚS 391/07 ze dne 7. 8. 2007 Ústavní soud vyložil, že lze identifikovat dvě základní skupiny případů týkajících se ochrany práva na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny), respektive práva na projednání věci v přiměřené lhůtě (čl. 6 odst. 1 Úmluvy). V první skupině případů se stěžovatelé domáhají u Ústavního soudu ochrany proti stále trvajícím průtahům v řízení před orgánem veřejné moci. Taková ústavní stížnost směřuje proti tzv. jinému zásahu orgánu veřejné moci. Ústavní soud může nálezem zakázat, aby tento zásah pokračoval, a případně přikázat, aby byl obnoven stav před porušením práv stěžovatele [viz § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu]. Podmínkou přípustnosti ústavní stížnosti je využití postupu podle § 174a zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), či jiného dostupného procesního prostředku. Oproti tomu ve druhé skupině případů stěžovatelé namítají průtahy v řízení, které již bylo pravomocně skončeno. Od přijetí novelizace zákona č. [82/1998](#) Sb., umožňující přiznat náhradu újmy (majetkové i nemajetkové) za průtahy v řízení jakožto nesprávný úřední postup (§ 13 odst. 1 ve spojení s § 31a tohoto zákona), se Ústavní soud věcně nevyjadřuje k tomu, zda ve věci průtahy byly, či nikoli, jestliže stěžovatel nevyčerpal prostředek ochrany svých práv, který mu zákon č. [82/1998](#) Sb. nabízí. Ze stejných závěrů Ústavní soud vychází i v recentní judikatuře (viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 1736/23 ze dne 26. 3. 2024 nebo usnesení sp. zn. III. ÚS 660/23 ze dne 22. 5. 2024). Formálním předpokladem konstatování porušení práva na rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů a náhrady újmy není zrušení rozhodnutí vzešlého z řízení zatíženého průtahy (srov. naopak zrušení rozhodnutí o vazbě porušujícího práva stěžovatele, jestliže byl stěžovatel již propuštěn na svobodu, řešené Ústavním soudem ve stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st 25/08 ze dne 6. 5. 2008).

38. Ve věci Knebl proti České republice (rozsudek ze dne 28. 10. 2010, stížnost č. 20157/05) stěžovatel před ESLP vznesl mj. námitku nepřiměřeně dlouhého řízení o stížnosti proti rozhodnutí o vazbě. ESLP shledal námitku porušení práva na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody ve smyslu čl. 5 odst. 4 Úmluvy nepřijatelnou, jelikož stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky ochrany svých práv postupem předvídaným zákonem č. [82/1998](#) Sb. Ten dle ESLP umožňoval domáhat se náhrady majetkové i nemajetkové újmy za způsobené průtahy, a tím dosáhnout účinné nápravy tohoto porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy. V bodě 101 rozsudku ESLP potvrdil, že účinný prostředek nápravy takového porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy nemusí nezbytně vést k propuštění stěžovatele z vazby.

39. K tomu je třeba podotknout, že požadavek "urychleného soudního přezkumu" rozhodnutí o vazbě se v tomto odlišuje od jiných časových aspektů ochrany osobní svobody. Pravidelný přezkum trvání důvodů pro zásah do osobní svobody je zajištěn především požadavkem nejpozději každé tři měsíce rozhodnout, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě (§ 72 trestního řádu). Tato lhůta je propadná, a její nedodržení tedy nezbytně vede k propuštění z vazby (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 3287/14 ze dne 27. 2. 2015, bod 20).

Aplikace na projednávanou věc

40. Nesplnění standardu urychleného rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy představuje obdobné pochybení jako nepřiměřená délka řízení před orgánem veřejné moci - v obou případech lze hovořit o existenci průtahů v řízení. V situaci, kdy již bylo řízení pravomocně skončeno, se může dotčená osoba domáhat náhrady újmy způsobené průtahy ve vazebním řízení postupem upraveným zákonem č. [82/1998](#) Sb., tzn. v občanskoprávním řízení. Z

toho důvodu obecně nepřísluší Ústavnímu soudu, aby se k existenci průtahů - čili tomu, zda bylo rozhodováno "urychleně" - vyjadřoval předtím, než byla tato otázka posouzena obecnými soudy.

41. Stěžovatel neuvádí, zda tento prostředek ochrany svých práv vyčerpal. Ústavní soud však dospěl k závěru, že je mimořádně namístě projednat důvodnost jeho námitky meritorně. Důvodem je existence předchozích rozhodnutí Ústavního soudu, z nichž některá jsou uvedena výše v bodě 35 tohoto nálezu a v nichž Ústavní soud obdobnou námitku věcně projednal, aniž věnoval pozornost tomu, zda postup podle zákona č. [82/1998](#) Sb. představuje možný prostředek ochrany a zda je nutné jej vyčerpat před vznesením této námitky v ústavní stížnosti. Stěžovatel tedy nemohl z předchozího (rozkolísaného) postupu Ústavního soudu legitimně předvídat, že jeho námitka bude posouzena jako nepřijatelná. Pro budoucí případy však Ústavní soud avizuje, že k posouzení této námitky bez vyčerpání prostředků ochrany garantovaných zákonem č. [82/1998](#) Sb. nebude přistupovat.

42. Z těchto důvodů Ústavní soud v nynějším případě přistoupil k věcnému posouzení namítaných průtahů v řízení o vzetí do vazby. Dospěl k závěru, že řízení o návrhu na vzetí stěžovatele do vazby, probíhající před okresním a krajským soudem, nevyhovělo velmi striktnímu požadavku na urychlený soudní přezkum zásahu do osobní svobody. Kvůli němu je třeba na přiměřenou délku řízení o vazbě klást výrazně náročnější požadavky, než je tomu u ostatních, a dokonce i jiných přednostně vyřizovaných soudních agend.

43. Nejprve je třeba na základě spisu okresního soudu zrekapitulovat průběh řízení. Dne 12. 6. 2024 podal státní zástupce návrh na vzetí stěžovatele do vazby, jemuž bylo vyhověno na vazebním zasedání konaném okresním soudem téhož dne. Stěžovatel prostřednictvím svého obhájce podal proti rozhodnutí na místě blanketní stížnost. Doručování písemného vyhotovení usnesení zahájil okresní soud dne 19. 6. 2024. Stěžovatelovu obhájci bylo doručeno dne 20. 6. 2024, stěžovateli samotnému 21. 6. 2024. Dne 24. 6. 2024 stěžovatel doplnil svou blanketní stížnost. Ostatní spoluobvinění, kteří byli vzati do vazby tímž rozhodnutím, doplnili své stížnosti nejpozději dne 28. 6. 2024.

44. Okresní soud však ihned nato nepostoupil spis krajskému soudu, neboť čekal na doručení usnesení dvěma osobám, které jako "důvěryhodné osoby" nabídly svoji záruku za jiné spoluobviněné [ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu]. Okresní soud jim doručoval písemné vyhotovení poštou pomocí obálky typu II, tzn. pro doručování do vlastních rukou s vyloučením vhození do schránky po skončení úložní doby (viz § 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. září 2011, č. j. 145/2011-OD-ST, kterou se vydávají vzory obálek pro doručování písemností soudů a státních zastupitelství, potvrzení o přijetí, vzory výzvy a sdělení pro vyvěšení na úřední desce soudu a státních zastupitelství). Jelikož adresáti nebyli zastíženi, byly zásilky uloženy k vyzvednutí na poště (od 21. 6. 2024 v jednom a od 27. 6. 2024 ve druhém případě). Po nevyzvednutí byly vráceny okresnímu soudu (ten je obdržel zpět ve dnech 4. 7. 2024 a 10. 7. 2024). K dříve vrácené zásilce se vztahuje pokyn doručit zásilku znovu prostřednictvím Policie ČR, datovaný dnem 9. 7. 2024. Jí byla zásilka spolu s žádostí o doručení vypravena poštou dne 19. 7. 2024. Policie ji obdržela dle razítka na písemnosti dne 26. 7. 2024, provedla doručení (3. 8. 2024) a potvrdila doručení okresnímu soudu (obdržel dne 7. 8. 2024). Naopak později vrácená zásilka opakovaně doručována nebyla, rukou je na ní napsána poznámka "Je doručeno fikcí" s datem 7. 8. 2024.

45. Dne 8. 8. 2024 předložil okresní soud spis soudu krajskému. Podle informace v bodě 20 napadeného usnesení krajského soudu čerpaly dvě soudkyně zařazené do soudního oddělení 50 To ve dnech 19. až 23. 8. 2024 dovolenou. Krajský soud rozhodl o stížnosti na neveřejném zasedání dne 28. 8. 2024. Toto rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno prostřednictvím okresního soudu dne 6. 9. 2024 (jeho obhájci dne 4. 9. 2024).

46. Z toho plyne, že řízení ve dvou stupních trvalo celkem 86 dnů. Stěžovateli lze přičíst jen dobu od

doručení písemného stejnopisu usnesení okresního soudu do doplnění stížnosti (4 dny). Na řízení o stížnosti jako takové tak připadá doba 65 dnů (do vydání usnesení krajského soudu), respektive 74 dnů (do doručení písemného stejnopisu stěžovateli). Již sama délka řízení o stížnosti tedy může vyvolávat pochybnosti o tom, zda byl naplněn standard urychleného přezkumu.

47. Současné je ovšem třeba zohlednit, že nešlo o trestní věc triviální a že důkladné seznámení se s podstatou trestního obvinění a shromážděnými podklady vyžadovalo určitý čas, jak ostatně upozornil krajský soud ve svém vyjádření (podle doručky založené v soudním spise se jeví, že okresnímu státnímu zastupitelství byl po skončení řízení před krajským soudem navrácen spisový materiál v rozsahu "dvou tašek po třech šanonech"). Ke složitosti věci přispívalo to, že obviněno a vzato do vazby bylo několik osob současně. Na druhou stranu se ale nezdá, že by šlo o věc mimořádně složitou. Nutno dodat, že stěžovatelův postup - ani postup dalších obviněných - řízení nijak neztěžoval.

48. Ačkoli ani jeden ze soudů nebyl ve věci delší dobu nečinný, problematicky se jeví především to, jak postupovalo doručování písemných vyhotovení usnesení okresního soudu v době, kdy již byla podána a doplněna stěžovatelova stížnost proti tomuto rozhodnutí.

49. Ústavní soud nezpochybňuje, že usnesení okresního soudu mělo být doručováno i osobám, jejichž záruku okresní soud nepřijal, neboť v jistém ohledu se jich přímo dotýkalo (viz § 137 odst. 1 trestního řádu). Současné však nelze pominout, že šlo o osoby, které se ke stěžovateli nijak nevztahovaly (záruku poskytly za jiné spoluobviněné) a jejich procesní postavení bylo na stěžovateli zcela nezávislé. Samy ani nemohly podat proti usnesení okresního soudu stížnost (naopak obvinění, v jejichž prospěch záruku nabídly, již stížnost podali, doplnili, a také tedy měli zájem na urychleném projednání své stížnosti). Přesto se doručováním písemného vyhotovení usnesení dvěma z těchto osob neúměrně prodloužila doba řízení o stížnosti stěžovatele, a tím i doba, po níž trvalo jeho zbavení osobní svobody na základě tohoto (dosud nepravomocného) rozhodnutí, a oddaloval se okamžik dalšího přezkumu důvodnosti trvání vazby (srov. § 71a a § 72 trestního řádu, které spojují možnost podat žádost o propuštění z vazby a počítání lhůty pro periodický přezkum od právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby nebo jiného rozhodnutí o vazbě). Jakkoli soudy svým postupem nijak nezapříčinily, že si zásilku tyto osoby nevyzvedly, stěží lze přičítat tuto okolnost k tíži stěžovateli.

50. Vedle toho se Ústavní soud pozastavuje nad postupem, který okresní soud při doručování zvolil. Pakliže bylo možné doručit tuto písemnost fikcí, jak naznačuje zápis ve spise na druhé z obálek s nevyzvednutou zásilkou, působí nadbytečně opakované doručování prostřednictvím policie. Vyloučení vhození zásilky do schránky po skončení úložní doby naproti tomu může naznačovat, že náhradní doručení (tzn. doručení fikcí) bylo vyloučeno, tedy že šlo o doručování podle § 64 odst. 5 písm. b) ve spojení s odst. 6 trestního řádu [srov. ŠÁMAL, Pavel, GRÍVNA, Tomáš. § 64 (Doručování do vlastních rukou). In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 698]. Potom by sice opakované doručování nebylo nadbytečné, naopak ale nedošlo k účinnému doručení druhé ze zásilek. Navíc není zřejmé, proč mezi pokynem k opakovanému doručení prostřednictvím policie a vypravením zásilky s žádostí uplynulo deset dnů.

51. Skutečnost, že doručování stále nebylo dokončeno, zřejmě okresní soud považoval za překážku předání podaných stížností spolu se svým spisem krajskému soudu. Lze říci, že je to způsob organizace doručování písemností a nakládání se spisem, který fakticky zabránil dřívějšímu projednání věci stížnostním soudem.

52. Ústavní soud neopomíná, že odlišný postup soudů se může zdát procesně komplikovaný v situaci, kdy dosud neexistuje elektronický spis a vyřizování věci na úrovni stížnostního soudu tedy je fakticky podmíněno předáním fyzického spisu soudu nižšího stupně, jemuž však může bránit zdlouhavě probíhající doručování. Projednávaná věc v tomto ohledu dokládá, že nutnost využívat zastaralé

postupy může mít v mnoha případech hmatatelný dopad na úroveň ochrany práv jednotlivců. Ústavní soud proto důrazně apeluje na zrychlení procesu digitalizace výkonu soudnictví (viz také usnesení sp. zn. III. ÚS 1891/23 ze dne 23. 11. 2023). Do doby, než se tak stane, musí z hlediska ochrany ústavně zaručených práv platit, že objektivně existující překážky a nedostatky v organizaci soudnictví nemohou být kladeny k tíži jednotlivci (srov. už nález sp. zn. IV. ÚS 55/94 ze dne 14. 9. 1994).

53. Dokud trvá stav, kdy rozhodování ve stížnostním řízení závisí na předání fyzicky vedeného spisu vazebního soudu, musí jak vazební, tak stížnostní soud hledat byt neobvyklé cesty k tomu, aby zajistily naplnění práva na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody. To vyžaduje zohlednit procesní kontext jednotlivé věci a vyvíjející se průběh řízení. Kupř. z hlediska procesní ekonomie řízení je obvykle racionální, aby stížnostní soud rozhodoval o stížnostech všech obviněných vzatých do vazby společně, stejně jako rozhodoval vazební soud. V některých případech naopak může být namíste postoupit stížnostnímu soudu stížnosti (a jejich doplnění) jednotlivě, pokud by prve uvedený postup mohl zbytečně prodlužovat řízení. V případě zdlouhavého doručování písemného stejnopisu rozhodnutí dalším osobám než obviněným a jejich obhájčům je namíste zvážit, zda úkony spojené s doručováním nemohou u vazebního soudu pokračovat, ačkoli dojde k postoupení spisového materiálu (např. kopie či části spisu) stížnostnímu soudu.

54. Krajský soud nadto odůvodnil absenci průtahů tím, že členky soudního oddělení, jemuž věc připadla, čerpaly řádnou dovolenou. K tomu Ústavní soud podotýká, že čerpání dovolené soudci je sice zcela standardní, moc soudní jako taková však musí být schopna zajistit své fungování a naplňování svého poslání, mezi něž patří ochrana základních práv a svobod (čl. 4 Ústavy), ačkoli individuální členové soudcovského stavu mají nárok na čerpání dovolené. Na to, aby bylo možné podobné situace řešit způsobem předvídatelným, respektujícím také ústavně garantované právo na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny), pamatuje veřejně dostupný rozvrh práce daného krajského soudu. Ten stanoví jednak pravidlo pro řešení dlouhodobé nepřítomnosti soudce, tak i pravidla pro zastupování členů senátu v případě jiné (tedy i svou povahou krátkodobější) nepřítomnosti. Zdrženlivý postup při vzájemném zastupování soudců může být namíste aplikovat proto, aby nedocházelo ke (skutečnému nebo vnímanému) ohrožení práva na zákonného soudce (podrobněji viz např. nález sp. zn. II. ÚS 2029/08 ze dne 28. 5. 2009). Nicméně za situace, kdy účinná ochrana práva na osobní svobodu vyžaduje urychlené soudní rozhodnutí - i v řízení o stížnosti proti prvostupňovému rozhodnutí -, je vždy namíste zvážit, zda využití zastoupení v souladu s účinným rozvrhem práce nepřispěje k rychlejšímu skončení řízení.

55. Z těchto důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že řízení o vzetí do vazby nenaplnilo procesní záruku urychleného rozhodnutí o zákonnosti zbavení osobní svobody (čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy).

V. Závěr

56. Ústavní soud shrnuje, že v části, v níž stěžovatel brojí proti svému vzetí do vazby, je ústavní stížnost nedůvodná. V části, v níž stěžovatel namítal existenci průtahů v řízení o vzetí do vazby, Ústavní soud mimořádně připustil věcné posouzení této námítky a dospěl k závěru o porušení práv stěžovatele. Tento závěr nicméně nemůže vést ke zrušení napadených rozhodnutí (podobně viz usnesení sp. zn. IV. ÚS 1306/09 ze dne 15. 7. 2009).

57. Proto Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)